

Fractie Ligthart
Mevrouw L.J. Ligthart
Heiligeweg 12
8861 EA HARLINGEN

uw brief	ons nummer	datum	verzonden
	324669	2 juni 2025	- 5 JUN 2025
onderwerp	in behandeling bij	telefoonnummer	bijlagen
Rookvrije generatie	B. Meijer	0517-492373	3

Beste mevrouw L.J. Ligthart,

Op 14 mei hebben wij uw brief ontvangen met daarin vragen over de raadsinformatiebrief Rookvrije Generatie. Graag informeren wij u hierover middels deze brief.

Vraag 1

In de raadsinformatiebrief wordt aangegeven dat er bij de jongeren het aantal rokers sinds 2019 stabiel is gebleven. Vorig jaar tijdens een informerende raadsbijeenkomst met sprekers van GGD is gepresenteerd dat in Harlingen leeftijd 12-18 de afgelopen 4 jaren rokers juist was toegenomen.

Wat is nu juist? Kan de raad deze tabellen 12-18 jarigen van 2019 -2023 ontvangen waaruit blijkt dat het aantal jeugdige rokers stabiel is gebleven vanaf 2019?

Jongerenmonitor 2023 laat zien dat de Harlinger Jeugd veel meer rookt t.o.v. Friesland, namelijk 13% wekelijks en zelfs 8% elke dag tussen 12-18 jaar. Bij het vaperen tussen 12-18 jaar laat het deze trend ook zien, de Harlinger jeugd vaped veel meer t.o.v. cijfers uit de provincie Friesland.

Antwoord

Tijdens de presentatie in de gemeenteraad heeft de GGD de cijfers over dagelijks roken onder jongeren toegelicht. Daarbij is ook het verschil tussen jongens en meisjes benoemd. Het hogere percentage dagelijkse rokers in Harlingen ten opzichte van Fryslân is voornamelijk te verklaren door het hogere aantal rokende meisjes in Harlingen: 10% tegenover 5% in Fryslân. Gemiddeld gaf in 2019 6% van de jongeren aan dagelijks te roken; in 2023 was dit gestegen naar 8%. Dit verschil is echter niet statistisch significant, wat erop wijst dat het rookgedrag onder jongeren in deze periode grotendeels stabiel is gebleven. Wat wel opvalt, is de duidelijke toename in het gebruik van e-sigaretten (vaperen) sinds 2019. In de bijlage vindt u de verschillende rapportages waarop deze gegevens zijn gebaseerd.

Vraag 2

Aan welke specifieke uitdagingen zit de werkgroep te denken om het probleem van jongeren die roken en vpen naast een laagdrempelige inloop?

Antwoord

De grootste uitdaging betreft het veranderen van de omgeving van jongeren. Roken is vaak genormaliseerd, wat hun gedrag sterk beïnvloedt. Voorlichting alleen is niet genoeg — echte verandering vraagt om het doorbreken van die norm en om ouders die dezelfde regels en verwachtingen hanteren. Onderzoek en praktijk tonen aan: wil je gedrag veranderen, begin dan bij de omgeving. Dit wordt ook benadrukt in de preventieaanpak **'Opgroeien in een Kansrijke Omgeving'**, waar we dit jaar mee aan de slag zijn gegaan en dat inzet op het:

- **Veranderen van sociale normen** (zoals: roken is níet normaal)
- **Betrekken van ouders en opvoeders**, zodat zij consequente regels hanteren.
- **Creëren van gezonde omgevingen**, bijvoorbeeld in de buurt, op school en bij sportverenigingen.
- **Aanbieden van georganiseerde vrijetijdsbesteding**, laagdrempelig toegang bieden tot sport, cultuur en andere zinvolle activiteiten.

De preventieaanpak OKO is een investering voor de lange termijn, waarbij de impact geleidelijk zichtbaar zal worden. Het is belangrijk om ervan bewust te zijn dat de effecten van deze aanpak niet direct merkbaar zijn, maar pas na verloop van tijd tot uiting komen.

Vraag 3

In de bijlage wordt er op bladzijde 7 gesproken over de locaties waar het rookvrij is. Waarom staat voetbalclub FC Harlingen niet in dit rijtje?

Antwoord

FC Harlingen is niet volledig rookvrij. Wel hebben zij rookvrije zones en stimuleren zij het niet roken.

Vraag 4

Met ingang van welke datum wordt het Balklandpark rookvrij?

Antwoord

Het Balklandpark is al rookvrij.

Vraag 5

De gemeente trekt verschillende rollen naar zich toe, en ook die van de aanjager.

Welke acties en/of stappen vanuit de rol als aanjager die de gemeente heeft worden dit jaar nog opgepakt?

Antwoord

In de komende periode zetten we volop in op een gezonde, rookvrije leefomgeving voor jongeren. In samenwerking met een aantal ouders verkennen we de kans om voorlichtingssessies op scholen te organiseren, waarbij de nadruk ligt op de gevaren van roken en vaperen en waarbij ouders ondersteuning krijgen bij het maken van gezamenlijke afspraken en grenzen leren stellen. Daarnaast hebben we scholen de mogelijkheid geboden om ondersteuning te ontvangen bij het implementeren van het stappenplan 'Nicotinevrije School'. Het is echter nog niet duidelijk of en in hoeverre scholen hiervan gebruik gaan maken.

Wij sluiten actief aan bij de landelijke campagne '**Nee tegen vaperen**' (Helder Opvoeden) en promoten de website '**Ik stop nu – Jong**' (ikstopnu.nl). Deze initiatieven ondersteunen ouders, jongeren en professionals met heldere informatie en praktische handvatten rondom het voorkomen en stoppen van roken en vaperen.

Vanuit *Opgroeien in een Kansrijke Omgeving* (OKO) organiseren we op 16 september een kick-off met alle relevante ketenpartners. We streven ernaar om op middelbare scholen (klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs) een nulmeting uit te voeren op het gebied van onder andere middelengebruik, mentaal welbevinden en beschermende en risicofactoren. Deze meting biedt inzicht in de huidige situatie en vormt de basis voor gerichte vervolgstappen. Op basis van de resultaten worden dialoogsessies georganiseerd en werkgroepen samengesteld, die zich actief bezighouden met thema's die extra aandacht behoeven. De nadruk ligt daarbij op het toepassen van interventies waarvan de effectiviteit bewezen is.

Ook de sportomgeving krijgt aandacht. We stimuleren een gezondere sportkantine en willen sportverenigingen met een kantine een 'gezonde box' aanbieden. Deze box bevat gratis, gezondere producten en is bedoeld om verenigingen te inspireren en te laten ervaren wat een gezonde sportkantine kan betekenen. Zo krijgen ze inzicht in wat werkt en waar behoefte aan is.

Daarnaast willen we met ketenpartners afspraken maken om bij jeugdactiviteiten zichtbaar aandacht te besteden aan de Rookvrije Generatie, zodat de boodschap breed wordt uitgedragen en versterkt.

Tot slot krijgt een rookvrije sportomgeving een duidelijke plek in de nieuwe sportnota — een belangrijke stap richting een gezonder sportklimaat voor iedereen.

Vraag 6

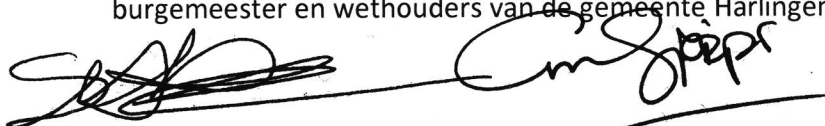
En met welke Harlinger organisaties en/of verenigingen doen we dat?

Antwoord

Samen met de onderstaande partijen zetten wij ons in voor het creëren van een rookvrije omgeving:

- Simon Vestdijk
- Maritieme Academie
- Connexa
- GGD Fryslân
- Sport Fryslân
- Ouders
- Sportaanbieders
- Stoppen met rokencoach
- Trimbos Instituut
- Verslavingszorg Noord-Nederland (VNN)
- Politie
- Handhaving

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van de gemeente Harlingen,

S.C. van Gent
Secretaris

C.M. Sjerps
Burgemeester

Bijlagen:

1. Jeugdmonitor 2029 gebiedscijfers Harlingen (Djuma 331817)
2. Jeugdmonitor 2023 gebiedscijfers Harlingen (Djuma 331818)
3. Jeugdmonitor 2023 rapportage Harlingen (Djuma 331819)

Jeugdmonitor 2019

Gebiedscijfers 12-18 jaar Harlingen

In dit overzicht staan cijfers weergegeven met betrekking tot de gezondheidssituatie van jongeren van 12 tot en met 18 jaar. De cijfers zijn uitgesplitst naar gebieden binnen uw gemeente. U kunt het gemeentelijk gemiddelde vergelijken met het Fries gemiddelde. Indien er geen cijfer beschikbaar is, staat er een streepje (-). Het overzicht biedt u een handvat om onderbouwd beleid en activiteiten uit te voeren die de gezondheid en het welzijn van jongeren uit uw gemeente verbeteren.

Gezondheidsonderzoek

De cijfers zijn afkomstig uit de Jeugdmonitor 12-18 jaar, uitgevoerd onder jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar. 8.575 jongeren hebben meegedaan aan dit vragenlijstsonderzoek, een respons van 25%. Het is de wettelijke taak van GGD Fryslân om regelmatig gezondheidsonderzoeken uit te voeren onder de inwoners van Fryslân. De uitkomsten van deze gezondheidsonderzoeken voorzien de Friese gemeenten van cijfermatige onderbouwing van hun (gezondheids)beleid. In onderstaande tabel worden de uitkomsten van de 12-18 jarigen weergegeven, dit is dezelfde leeftijdsgroep als in 2016 is bevraagd. Dit maakt het eenvoudiger om resultaten te vergelijken.

Significantie en weging

De resultaten uit het gezondheidsonderzoek zijn statistisch getoetst op significantie. Er is dan sprake van een daadwerkelijk verschil ten opzichte van het gemeentelijk of Fries gemiddelde. Resultaten met een significant verschil bij $p < 0.05$ zijn in de tabel donkerblauw gemarkeerd. Resultaten met een significant verschil bij $p < 0.1$ kunnen een signaal zijn en zijn in de tabel lichtblauw gemarkeerd. De cijfers zijn gewogen naar geslacht, leeftijd en omvang van de steekproef zodat deze representatief zijn en er betrouwbare uitspraken over kunnen worden gedaan.

Nieuwe onderwerpen Jeugdmonitor 2019

Aan de Jeugdmonitor 2019 is een aantal nieuwe onderwerpen toegevoegd. Hierna volgt per onderwerp een korte toelichting.

Geluk

De indicator (zeer) goed ervaren gezondheid is aangevuld met een indicator geluk. Aan jongeren is gevraagd hoe gelukkig zij zich meestal voelen.

Seksuele weerbaarheid

Onderdeel van seksuele gezondheid is het kunnen aangeven en bewaken van de eigen grenzen. In de Jeugdmonitor is daarom gevraagd of jongeren kunnen aangeven wat zij wel en niet willen als het gaat om seks en seksualiteit.

Stress

Binnen het thema stress is ervoor gekozen om de focus te leggen op mogelijke oorzaken van stress en de mate van stress die jongeren hierbij ervaren. In totaal zijn er 5 stressoren gekozen: 'school of huiswerk', 'situatie thuis', 'eigen problemen', 'wat anderen van me vinden' en 'alles wat ik moet doen'. Jongeren konden aangeven of zij zich hier nooit tot zeer vaak door gestrest voelen.

Slapen

Uit onderzoek blijkt dat slaap gerelateerd is aan verschillende andere gezondheidsuitkomsten, waaronder overgewicht. In de Jeugdmonitor is jongeren gevraagd om te beoordelen hoe goed zij over het algemeen slapen en of zij zich overdag slaperig of moe voelen.

Elektronische sigaret

Het roken van sigaretten neemt af. In plaats daarvan wordt soms gekozen voor het gebruik van een e-sigaret. Om dit te kunnen monitoren zijn vragen over het gebruik van de e-sigaret toegevoegd.

Roken in huis

Net als roken, is meer roken schadelijk voor de gezondheid. Daarom is in de Jeugdmonitor gevraagd of er in huis gerookt wordt door bijvoorbeeld gezinsleden of bezoek.

Gehoorschade

Uit onderzoek blijkt dat ook op jonge leeftijd al sprake kan zijn van schade aan het gehoor. In de Jeugdmonitor is gevraagd naar het ervaren van een piep of ruis als gevolg van gebruik van koptelefoon of oortjes of na het bezoeken van een plek met harde muziek. Beide hebben te maken met blootstelling aan (te) hard geluid. Daarnaast is gevraagd naar het ervaren van een piep of ruis zonder aanleiding. Dit is namelijk gelinkt aan het hebben van (beginnende) gehoorschade.

Ouderbetrokkenheid

Uit de IJslandse aanpak drank- en drugspreventie komt ouderbetrokkenheid naar voren als een van de factoren die een rol speelt bij alcoholgebruik. Daarom zijn twee vragen over ouderbetrokkenheid

aan de Jeugdmonitor toegevoegd. Gevraagd wordt naar hoe gemakkelijk verschillende vormen van ondersteuning van ouders/verzorgers verkregen wordt en in welke mate ouders/verzorgers weten met wie hun kind omgaat.

Jonge mantelzorgers

Mantelzorg op jonge leeftijd kan een grote impact hebben op het leven. Om inzichtelijk te maken hoe veel jonge mantelzorgers er zijn, is gekeken hoeveel jongeren samenwonen met een zieke, gehandicapte, verslaafde, psychisch verwarde of depressieve huisgenoot.

Woonomgeving

Binnen het thema woonomgeving zijn vragen toegevoegd over plekken in de buurt waar jongeren kunnen bewegen, plekken waar ze anderen kunnen ontmoeten en hoe veilig jongeren zich in hun buurt, op school en thuis voelen.

Achtergrondkenmerken en gebiedsindeling Harlingen

	Respons aantal	Respons %	Jongen	Meisje	12-14 jaar	15-18 jaar	Praktijkonderwijs en Vmbo-bk	Vmbo-gt	Havo en Vwo	Mbo	Hbo en Wo	Eenoudergezin
Harlingen	207	22%	87	120	80	127	18%	12%	54%	16%	0%	13%
Fryslân	8575	25%	3469	5106	3293	5282	15%	18%	49%	15%	3%	9%

Harlingen	PC	Harlingen	PC
Oosterpark - Plan Zuid	8862	Wijken en dorpen overig	8861
			8857
			8871
			8872

■ significant verschil (p < 0.05) ■ significant verschil (p < 0.1)

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
Een (zeer) goed ervaren gezondheid	84%	89%	86%	87%
Voelt zich meestal (zeer) gelukkig	85%	88%	86%	87%
Matige psychosociale problematiek (laatste 6 mnd)	12%	10%	11%	7%
Ernstige psychosociale problematiek (laatste 6 mnd)	4%	5%	5%	3%
Matige en ernstige psychosociale problematiek (laatste 6 mnd)	16%	16%	16%	11%
Licht/matig/ernstig psychisch ongezond (laatste 4 weken)	23%	17%	20%	16%
Onvoldoende weerbaar	8%	5%	7%	6%
Kan matig/(heel) slecht grenzen aangeven bij seks en seksualiteit	14%	15%	15%	12%
Voelt zich (zeer) vaak gestrest door school of huiswerk	26%	18%	22%	22%
Voelt zich (zeer) vaak gestrest door situatie thuis	7%	2%	5%	5%
Voelt zich (zeer) vaak gestrest door eigen problemen	14%	6%	10%	9%
Voelt zich (zeer) vaak gestrest over wat anderen van hem/haar vinden	12%	7%	9%	11%
Voelt zich (zeer) vaak gestrest door alles wat hij/zij moet doen	21%	17%	19%	20%
Slaapt over het algemeen helemaal niet goed of niet zo goed	10%	14%	12%	13%
Voelt zich (bijna) elke dag slaperig of moe	15%	14%	15%	16%
Slaapt helemaal niet goed/niet zo goed en voelt zich minimaal een paar keer per week slaperig of moe	10%	10%	10%	11%
Matig overgewicht	7%	10%	8%	9%
Ernstig overgewicht	2%	2%	2%	1%
Matig en ernstig overgewicht	9%	11%	10%	10%

■ significant verschil (p < 0.05) ■ significant verschil (p < 0.1)

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
Ontbijt: 5 of meer dagen per week	82%	87%	85%	88%
Fruit: elke dag	33%	27%	30%	32%
Groente: elke dag	43%	45%	44%	44%
Water: 2 of meer glazen per dag	70%	74%	72%	69%
Suikerhoudende dranken: 2 of meer glazen per dag	45%	28%	37%	35%
Energiedrankjes: drinkt (bijna) nooit energiedrankjes	86%	90%	88%	90%
Energiedrankjes: drinkt (bijna) nooit of max 1 blikje per dag	96%	96%	96%	97%
Loopt of fietst elke dag naar school of stage-/werkplek	81%	84%	83%	77%
Lid van een vereniging, club of sportschool	76%	76%	76%	77%
Sport wekelijks bij een club, vereniging of sportschool	74%	73%	75%	74%
Beweegt elke dag minstens 1 uur	18%	12%	15%	19%
Beweegt 5 of meer dagen minstens 1 uur	47%	36%	42%	55%
Beweegt wekelijks in vrije tijd	72%	79%	75%	71%
Sport minder dan gewenst	43%	56%	49%	42%
Ooit gerookt: hele sigaret of meer	13%	12%	13%	14%
Ooit gerookt: alleen trekjes of een hele sigaret of meer	17%	19%	18%	23%
Rookt: elke dag	5%	8%	6%	4%
E-sigaret: ooit gebruikt	23%	30%	26%	22%
Er wordt in huis gerookt	24%	20%	23%	20%
Ooit alcohol gedronken: heel glas of meer	34%	44%	38%	41%
Alcohol gedronken: slokjes/heel glas of meer (laatste 4 weken)	32%	40%	36%	37%
Bingedrinken: 5 of meer drankjes per gelegenheid (laatste 4 weken)	27%	28%	28%	26%
Ooit aangeschoten of dronken geweest	30%	37%	33%	34%
Aangeschoten of dronken geweest (laatste 4 weken)	16%	21%	18%	20%

■ significant verschil (p < 0.05) ■ significant verschil (p < 0.1)

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
Ooit cannabis gebruikt	16%	15%	15%	13%
Cannabis gebruikt (laatste 4 weken)	6%	8%	7%	5%
Ooit harddrugs gebruikt	12%	14%	13%	7%
Harddrugs gebruikt (laatste 4 weken)	5%	7%	6%	3%
Ooit lachgas gebruikt	8%	13%	10%	7%
Lachgas gebruikt (laatste 4 weken)	4%	7%	5%	2%
Risico op problematisch gebruik sociale media (met slaapttekort)	11%	4%	8%	9%
Risico op problematisch gamen (met slaapttekort)	3%	5%	4%	2%
Heeft wel eens last van gehoor na muziek luisteren of gamen met koptelefoon/oortjes	23%	27%	25%	20%
Heeft wel eens last van gehoor op plek met harde muziek	49%	61%	55%	50%
Heeft wel eens last van gehoor zonder aanleiding	34%	34%	34%	29%
Slachtoffer pesten op school: minstens 1 keer (laatste 3 mnd)	11%	6%	9%	10%
Slachtoffer pesten op school: 1 of meer keren per week (laatste 3 mnd)	-	-	2%	2%
Dader pesten op school: minstens 1 keer (laatste 3 mnd)	6%	9%	8%	5%
Slachtoffer cyberpesten: minstens 1 keer (laatste 3 mnd)	5%	2%	4%	6%
Dader cyberpesten: minstens 1 keer (laatste 3 mnd)	2%	5%	3%	2%
Heeft naaktfoto of seksfilmpje van zichzelf verstuurd (laatste 6 mnd)	5%	4%	4%	5%
Wel eens een ongewenste seksuele ervaring gehad	8%	3%	6%	5%
Wel eens geestelijk mishandeld	5%	2%	4%	4%
Vroeger wel eens geestelijk mishandeld	15%	11%	13%	14%
Vroeger wel eens lichamelijk mishandeld	4%	5%	5%	4%
Lichamelijk mishandeld (wel eens/vroeger)	4%	5%	5%	5%

■ significant verschil ($p < 0.05$) ■ significant verschil ($p < 0.1$)

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
Ziek thuis (laatste 4 weken)	34%	47%	40%	31%
Ziek thuis: 3 of meer dagen (laatste 4 weken)	16%	9%	13%	10%
Gespijbeld (laatste 4 weken)	12%	19%	16%	17%
Gespijbeld: 3 of meer uren (laatste 4 weken)	7%	8%	7%	8%
Moeite met rondkomen: ervaart enige of grote moeite	10%	4%	7%	7%
Jonge mantelzorger: gezinslid met ernstige ziekte, beperking of verslaving	12%	9%	11%	11%
Geen of te weinig plekken voor buiten bewegen in de buurt	17%	41%	28%	31%
Geen of te weinig ontmoetingsplekken in de buurt	62%	74%	67%	67%
Voelt zich soms/zelden/(bijna) nooit veilig in de buurt	9%	10%	9%	11%

- geen cijfer beschikbaar

Gebiedscijfers gemeente Harlingen

GGD Fryslân laat in bijgaand tabellenboek de resultaten van de jeugdmonitor 2023 zien voor uw gemeente.

De resultaten zijn weergegeven voor de gebieden. Daarnaast vindt u er ook het gemiddelden van uw gemeente en Fryslân

Vetgedrukte percentages bij uw gebiedscijfer betekenen dat het gebied afwijkt van het gemeentecijfer, zo ook bij uw gemeentecijfer als deze afwijkt van Fryslân.

Soms ziet u een sterretje (*) staan, is dit het geval dan kan het percentage niet weergegeven worden omdat te weinig jongeren op de vraag antwoord hebben gegeven.

Ook ziet u af en toe n<5 staan, is dit het geval dan kan het percentage niet weergegeven worden omdat minder dan 5 deelnemers het desbetreffende antwoord op de vraag hebben ingevuld.

Onderzoeksgroep

Aantal deelnemers aan het onderzoek

Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
112	109	221	8190

Algemene gezondheid

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
	%	%	%	%
Een (zeer) goed ervaren gezondheid	86	83	85	86
Voelt zich meestal (zeer) gelukkig	80	82	81	81
Slaapt helemaal niet goed of niet zo goed en voelt zich een paar keer per week of bijna dagelijks slaperig of moe	10	14	12	13
Heeft vaak last van gehoor	7	6	7	5
Heeft veel vertrouwen in de toekomst	53	54	53	54

Mentale gezondheid

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
	%	%	%	%
Psychisch ongezond	23	24	23	24
Heeft de laatste 12 mnd serieuze suïcidale gedachten	21	23	22	22
Heeft met ander over suïcidale gedachten gesproken	11	13	12	8
Soms tot altijd eenzaam de laatste 4 weken	32	32	32	30

Weerbaarheid pesten en sexting

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
	%	%	%	%
Onvoldoende weerbaar	11	11	11	12
Laatste 3 maanden gepest op school	20	12	17	17
Laatste 3 maanden ≥ wekelijks gepest op school	6	4	5	4
Laatste 3 maanden gepest via internet	7	9	8	10
Ooit slachtoffer geweest van sexting	1	4	2	2
Risico op problematisch gebruik sociale media	10	10	10	10
Ervaart zelf risico op problematisch gamen	4	n<5	3	2

Stress en veerkracht

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
	%	%	%	%
Voelt zich (zeer) vaak gestrest door één of meer factoren	45	41	43	43
Voelt zich (zeer) vaak gestrest door school of huiswerk	28	27	27	28
Voelt zich (zeer) vaak gestrest door situatie thuis	4	6	5	6
Voelt zich (zeer) vaak gestrest door eigen problemen	16	14	15	14
Voelt zich (zeer) vaak gestrest over wat anderen van hem/haar vinden	17	13	15	17
Voelt zich (zeer) vaak gestrest door alles wat ze moeten doen	21	27	24	27
Herstelt na een moeilijke periode meestal weer snel	67	63	65	68
Vindt het makkelijk om stressvolle gebeurtenissen te doorstaan	41	49	44	47

Gewicht, bewegen en sporten

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
	%	%	%	%
Ontbijt 5 of meer dagen per week	81	74	78	83
Eet elke dag fruit	45	45	45	43
Eet elke dag groente	58	62	60	62
Drinkt gemiddeld minimaal 2 glazen water per dag	61	56	59	69
Drinkt gemiddeld 2 glazen suikerhoudende drank per dag	29	33	30	28
Matig overgewicht	11	10	11	10
Ernstig overgewicht(=obesitas)	3	2	3	2
Matig overgewicht + obesitas	14	12	13	12
Loopt of fietst 5 dagen per week naar school of stageplek	83	83	83	75
Sport wekelijks bij club, vereniging of sportschool	72	82	76	77
Beweegt dagelijks minstens 1 uur	14	17	15	20
Beweegt 5 of meer dagen per week minstens 1 uur	47	37	43	52
Wekelijks actief (sport/bewegen) in de vrije tijd	85	91	88	90
Sport bij club of vereniging (is lid van)	78	84	81	81
Sport en beweeg je minder dan je zou willen?	44	37	41	43
Doet ten minste 1 dag per week buiten schooltijd andere activiteiten dan sporten	56	48	53	54
Doet meerdere dagen per week buiten schooltijd andere activiteiten dan sporten	38	32	36	35

Alcoholgebruik, roken en drugs

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
	%	%	%	%
Ooit gerookt (hele sigaret of meer)	18	19	18	15
Ooit gerookt (alleen trekjes of hele sigaret of meer)	21	32	26	25
Rookt nu dagelijks	8	8	8	5
Ooit een e-sigaret gebruikt	30	34	32	29
Gebruikt nu ≥ wekelijks een e-sigaret	2	7	4	4
Er wordt in huis gerookt	26	21	24	20

Ooit alcohol gedronken (heel glas of meer)	43	46	44	40
Laatste 4 weken alcohol gedronken	36	43	39	35
Laatste 4 weken 5 of meer drankjes bij 1 gelegenheid (binge drinken)	21	25	23	25
Ooit dronken of aangeschoten geweest	32	38	35	34
Laatste 4 weken dronken of aangeschoten geweest	21	25	23	23
Ooit wiet of hasj gebruikt	14	18	15	12
Laatste 4 wkn wiet of hasj gebruikt	7	11	9	5
Ooit lachgas gebruikt	8	8	8	5
Ooit drugs anders dan wiet/hasj of lachgas gebruikt	7	7	7	4

Positieve Leefomgeving

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
	%	%	%	%
Geen of te weinig plekken in de buurt om te sporten of bewegen	31	29	30	33
Onvoldoende ontmoetingsplekken in de buurt	62	57	60	58
Voelt zich vaak/(bijna) altijd onveilig thuis	7	5	6	5
Voelt zich vaak/(bijna) altijd onveilig op school/stage/werk	19	15	17	11
Voelt zich vaak/(bijna) altijd onveilig in de buurt	12	9	11	11
Kan met ouders/verzorgers over problemen praten	87	79	84	85
Ouders/verzorgers weten waar kind is	89	88	89	91
Ouders/verzorgers hebben duidelijke regels	75	75	75	77
Ouders/verzorgers kennen vrienden en vriendinnen	82	81	82	83
Ouders/verzorgers kennen ouders van vrienden en vriendinnen	85	87	86	86

Schoolomgeving

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
	%	%	%	%
Vindt het (hartstikke) leuk op school	57	44	52	57
Laatste 4 schoolweken ziek thuis	41	37	39	43
Laatste 4 schoolweken gespijbeld	19	23	21	21
Laatste 4 schoolweken 3 of meer dagen ziek thuis	14	14	14	16
Laatste 4 schoolweken 3 of meer uren gespijbeld	9	8	9	7

Gezinssituatie

	Oosterpark - Plan Zuid	Wijken en dorpen overig	Harlingen	Fryslân
	%	%	%	%
Maakt(e) regelmatig ruzie tussen ouders/verzorgers mee	33	38	35	37
Maakt(e) scheiding van ouders mee	22	22	22	21
Eenoudergezin	12	7	10	10
Ervaart enige of grote moeite met rondkomen	5	4	5	6
Heeft een gezinslid met een ernstige ziekte, beperking of verslaving (jonge mantelzorger)	14	23	18	19
Is getuige geweest van huiselijk geweld	11	14	12	9

Gebiedsindeling Harlingen

Harlingen	PC	Harlingen	PC
Oosterpark - Plan Zuid	8862	Wijken en dorpen overig	8857
			8861
			8871
			8872

GGD Fryslân Jeugdmonitor 2023

Harlingen

De Jeugdmonitor GGD Fryslân 2023

De Jeugdmonitor GGD Fryslân is een vragenlijstonderzoek naar de gezondheid, het welzijn en de leefgewoonten onder inwoners van 12 tot en met 18 jaar in Fryslân. Gemeenten zijn verplicht iedere vier jaar de gezondheidssituatie van inwoners in kaart te brengen. Met de resultaten van het onderzoek kunnen gemeenten het (preventieve) gezondheidsbeleid formuleren en aanscherpen.

In Fryslân werden bijna 30 duizend jongeren uitgenodigd om een vragenlijst in te vullen; 29% van hen deed mee. Deze respons is iets hoger dan verwacht. De resultaten van het onderzoek vormen een belangrijke basis voor de invulling en ontwikkeling van het lokale gezondheidsbeleid.

Inhoudsopgave

Leeswijzer	4
Algemene gezondheid.....	5
Mentale gezondheid.....	6
Weerbaarheid, pesten en sexting	7
Stress en veerkracht	8
Gewicht, bewegen en sporten	9
Alcoholgebruik, roken en drugs	10
Positieve leefomgeving	11
Schoolomgeving	12
Gezinssituatie	13
Achtergrond kenmerken	14
Kernboodschappen	15

Leeswijzer

Dit rapport beschrijft de belangrijkste resultaten van de Jeugdmonitor GGD Fryslân 2023 voor Harlingen. Het rapport is opgedeeld in verschillende thema's. Per thema wordt beschreven hoe de situatie in 2023 was in de gemeente. Waar mogelijk en relevant wordt ook beschreven:

- hoe de situatie zich heeft ontwikkeld over de tijd;
- of er verschillen zijn tussen groepen jongeren;
- of er verschillen zijn met heel de regio GGD Fryslân

Een overzicht van de resultaten is terug te vinden op de website van GGD Fryslân.

- De doelgroep van het onderzoek zijn jongeren van 12 tot en met 18 jaar die in Fryslân wonen. Er worden willekeurig personen uit de Basisregistratie Personen (BRP) uitgenodigd voor deelname aan de Jeugdmonitor GGD Fryslân 2023. Dit noemen we een steekproef. De geselecteerde jongeren vormen samen een doorsnee van de Friese bevolking.
- Om de resultaten zo representatief mogelijk te laten zijn voor de inwoners van de gemeente, zijn de resultaten gewogen. Dit houdt in dat meer gewicht is gegeven aan de antwoorden van groepen inwoners die verhoudingsgewijs weinig meededen aan het onderzoek. Er is minder gewicht gegeven aan de antwoorden van groepen inwoners die verhoudingsgewijs vaker meededen aan het onderzoek.
- Om de betrouwbaarheid van de resultaten en de privacy van de respondenten te waarborgen, worden resultaten alleen getoond als een minimum van 30 respondenten de vraag heeft ingevuld. Indien de aantallen te laag zijn, wordt een x of 0% getoond in plaats van de resultaten.

- Alle resultaten in deze rapportage zijn afgerond op hele percentages. Daardoor kan het voorkomen dat percentages niet optellen tot 100%.
- Verschillen over de tijd (in jaren), tussen groepen en gebieden worden aangemerkt als 'verschil' op basis van significantie.

Meer informatie over het onderzoek is te vinden op de [website van GGD Fryslân](#).

Algemene gezondheid

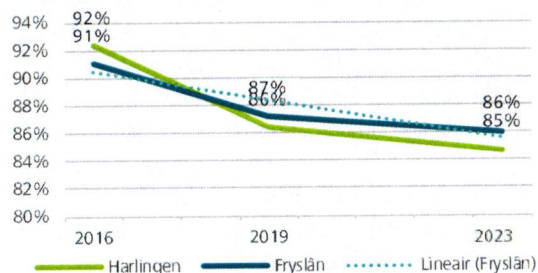
Gezondheid is meer dan de afwezigheid van lichamelijke klachten. Jongeren kunnen zelf het beste aangeven hoe zij hun eigen gezondheid ervaren. Het ervaren van eigen gezondheid is een betrouwbare indicatie voor de algehele gezondheidstoestand van jongeren. Een andere belangrijke indicator voor het welzijn van jongeren is hoe gelukkig zij zich voelen.

Gezondheidsbeleving

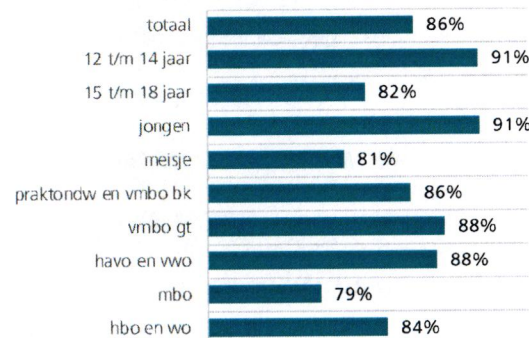
In uw gemeente ervaart 85% van de jongeren de eigen gezondheid als (zeer) goed. In Fryslân is dit 86%. Vanaf 2016 is een dalende trend in de ervaren gezondheid te zien.

Ervaart gezondheid als (zeer) goed

Jongens, 12 t/m 14 jarigen en jongeren met het opleidingsniveau vmbo-gt, havo en vwo ervaren hun gezondheid het meest vaak als (zeer) goed.

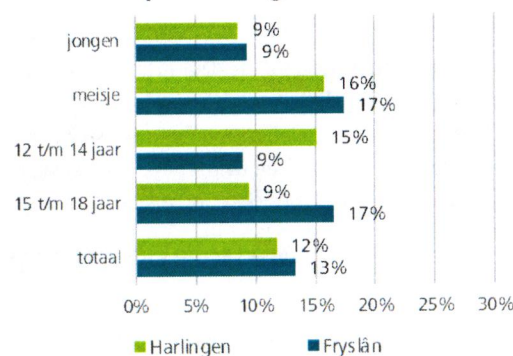
Ervaart gezondheid als (zeer) goed

Slaap

Slaapen is goed voor de (mentale) gezondheid. 12% van de jongeren in uw gemeente slaapt niet zo goed of helemaal niet goed en voelt zich een paar keer per week slaperig of moe. In Fryslân is dit 13%.

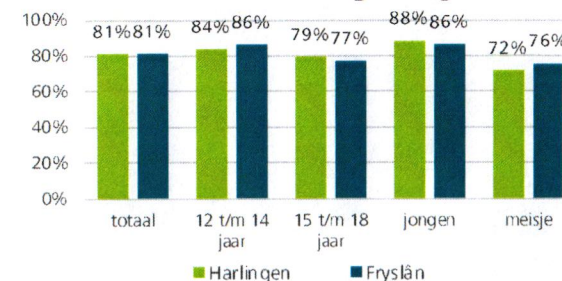
Slaapt niet zo goed

Gelukkig

Het percentage jongeren in Fryslân dat zich (zeer) gelukkig voelt is ten opzichte van 2019 gedaald. Van 87% in 2019 naar 81% in 2023. Jongens en 12 t/m 14 jarigen voelen zich het vaakst (zeer) gelukkig.

Voelt zich (zeer) gelukkig

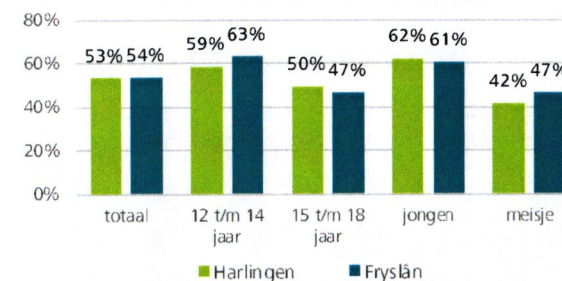

Vertrouwen in de toekomst

Iets meer dan de helft van de jongeren (53%) in uw gemeente heeft vertrouwen in hun toekomst. In Fryslân is dit 54%.

Jongens en 12 t/m 14 jarigen hebben vaker vertrouwen in de toekomst dan meisjes en 15-18 jarigen.

Vertrouwen in de toekomst

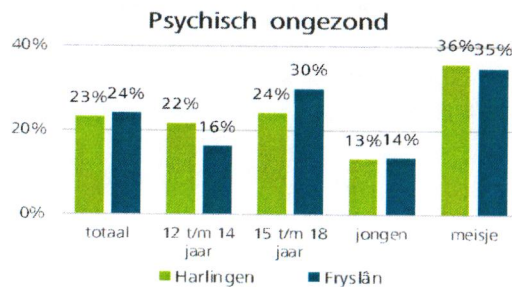
Mentale gezondheid

Pas als je goed in je vel zit, kun je je talenten ten volle ontwikkelen. Jongeren die zich goed voelen, zijn meer betrokken, hebben meer zelfvertrouwen en zijn weerbaarder. Ook bevordert mentaal welbevinden het leren en presteren op school.

In de landelijke nota gezondheidsbeleid 2020-2024 is extra aandacht gekomen voor de mentale gezondheid van jongeren en jongvolwassenen. En al eerder is in 2017 is begonnen met het [Meerjarenprogramma Depressiepreventie](#). Mentale gezondheid is een van de thema's in Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Psychische klachten vaker bij meisjes

Psychische klachten zijn gemeten met de 'Mental Health Inventory 5' (MHI-5). Het geeft een indicatie van de psychische ongezondheid. Dit heeft te maken met klachten over emoties, gedrag en denken, waaronder depressieve klachten en sociale fobieën. Meisjes hebben over het algemeen een ongunstigere score op de MHI-5 dan jongens.

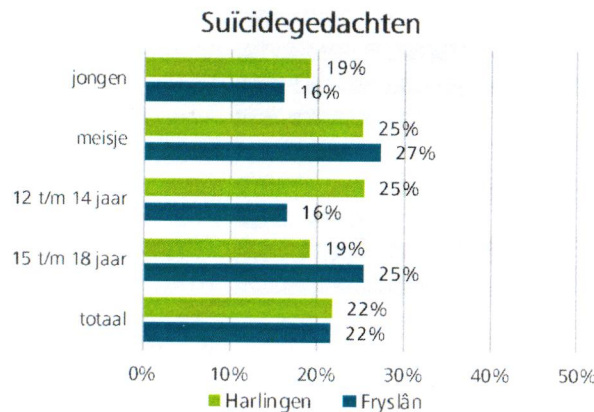

Daarnaast geldt dat jongeren op het mbo het vaakst psychische klachten hebben. Het aantal jongeren dat last heeft van psychische klachten is de afgelopen vier jaar gestegen van 16% naar 24%.

Suicidegedachten

Suicide is de grootste doodsoorzaak onder jongeren en jongvolwassenen. Gedachten aan zelfdoding ontstaan altijd door een wisselwerking tussen genetische, biologische, psychologische en sociale factoren. Op [Stichting 113](#) kunnen jongeren terecht voor hulp en ondersteuning rondom dit onderwerp.

In de laatste twaalf maanden heeft 22% van de jongeren in uw gemeente een enkele keer of zelfs vaak, serieus nagedacht over suicide. In Fryslân is dit 22%. Het aantal jongeren met (wel eens) suïcidale gedachten, is de afgelopen vier jaar van 17% naar 22% gestegen. 8% geeft aan de gedachten aan suicide met iemand te hebben besproken. Ongeveer 1% van alle jongeren geeft aan een suïcidepoging te hebben gedaan. Jongeren op het mbo hebben het vaakst suïcidale gedachten.

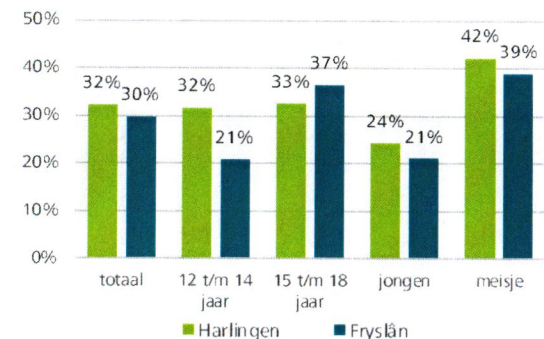
Tussen de 15 en 25 jaar is de kwetsbaarheid voor het ontwikkelen van psychische problemen het grootst. Leefstijl, slaap, sociale en emotionele ervaringen en vooral stress beïnvloeden de mate waarin jongeren kwetsbaar zijn. Vroegtijdig signaleren, ontwikkelen van veerkracht en contact met familie en vrienden zijn essentieel in het tegengaan van psychische problemen.

Gevoel van eenzaamheid

De afgelopen jaren is eenzaamheid onder jongeren en jongvolwassenen toegenomen. Het gebrek aan sociale interactie en face-to-face contacten speelt hierbij een belangrijke rol.

In uw gemeente voelt 32% van de jongeren zich wel eens eenzaam. In Fryslân is dat 30%. Meisjes en jonge mantelzorgers hebben een hoger risico op eenzaamheid.

Voelt zich soms tot vaak eenzaam

Eenzaamheid vergroot de kans op suicide. Van de jongeren die ernstig eenzaam zijn, heeft twee derde het afgelopen jaar een enkele keer of zelfs vaak, serieus nagedacht over suicide.

Weerbaarheid, pesten en sexting

Weerbaarheid is de basis voor een goede psychische gezondheid. Weerbare jongeren hebben zelfvertrouwen en kunnen goed voor zichzelf opkomen, met respect voor anderen. Zij kunnen ook, al dan niet na een periode van experimenteren, gezonde keuzes maken ten aanzien van de eigen leefstijl.

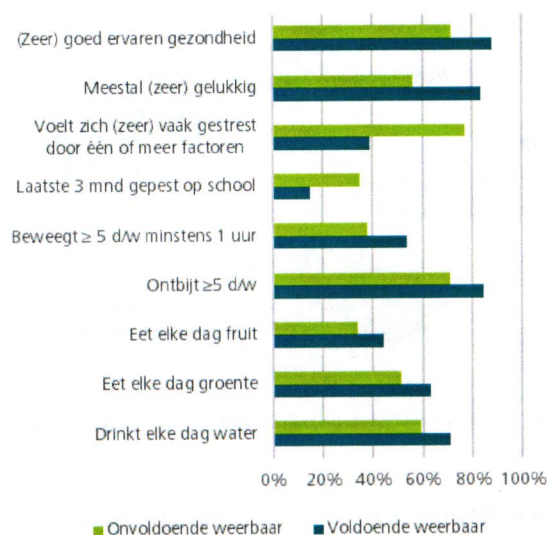
Weerbare jongeren maken gezonde keuzes

Jongeren die aangeven voldoende weerbaar te zijn scoren op veel leefstijl onderwerpen beter. Zo worden ze minder gepest, en hebben ze vaker een goede ervaren gezondheid.

11% van de jongeren in uw gemeente geeft aan onvoldoende weerbaar te zijn. In Fryslân is dat 12%. Meisjes geven vaker aan onvoldoende weerbaar te zijn.

Leefstijl naar weerbaarheid

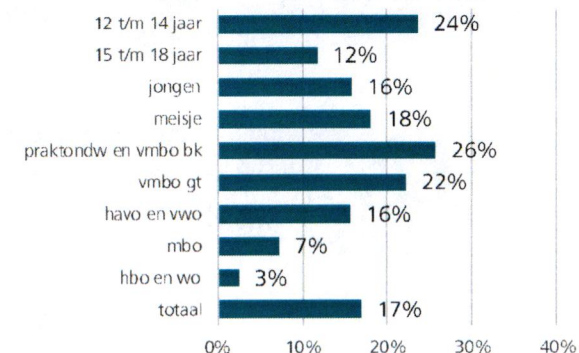
Pesten

De Wet Veiligheid op school regelt dat scholen zich inspannen om pesten tegen te gaan en de sociale veiligheid op scholen te verbeteren. Online pesten is pesten via internet, social media of mobiele telefoon.

Van de jongeren in uw gemeente is 8% de laatste 3 maanden online gepest en 17% de laatste 3 maanden op school. Dat is in Fryslân respectievelijk 10% en 17%. Pesten komt het meest voor op het praktijkonderwijs en vmbo en bij de leeftijdsgroep 12 t/m 14 jaar.

Het aantal jongeren dat gepest wordt op school is de afgelopen vier jaar gestegen van 10% naar 17%. Ook het online pesten is gestegen van 6% in 2019 naar 10% in 2023.

Laatste 3 mnd gepest op school

Sexting

Sexting kan nare gevolgen hebben die jongeren niet altijd kunnen overzien. Op sense.info kunnen jongeren terecht voor hulp en ondersteuning rondom dit onderwerp.

2% van de jongeren in uw gemeente geeft aan dat iemand ooit een naaktfoto of seksfilmpje van hem of haar heeft verspreid terwijl hij of zij dat niet wilde. In Fryslân is dat 2%.

Jongeren op het mbo geven relatief vaker (5%) aan dat iemand ooit een naaktfoto of seksfilmpje van hem of haar heeft verspreid terwijl hij of zij dat niet wilde.

Stress en veerkracht

Naast de aandacht voor mogelijke (mentale) gezondheidsproblemen die jongeren kunnen ervaren door een stressvolle of moeilijke periode, is het belangrijk om samen met hen te kijken naar mogelijke oplossingen. Het concept van positieve gezondheid biedt daarvoor aanknopingspunten. Door met jongeren hierover in gesprek te gaan, wordt duidelijk waar hun kracht zit en wat hen helpt om sterker uit een stressvolle of moeilijke periode te komen. Het is belangrijk om de veerkracht van jongeren te stimuleren, op een manier die aansluit bij hun belevingswereld.

Druk op dagelijks leven neemt toe

Binnen het thema stress konden jongeren aangeven of zij nooit tot zeer vaak stress voelen door: 'school of huiswerk', 'situatie thuis', 'eigen problemen', 'wat anderen van me vinden' en 'alles wat ik moet doen'.

In Fryslân ervaart 27% van de jongeren (veel) stress van alles wat ze moeten doen. Dit is een toename ten opzichte van 2019 (20%). 28% ervaart (veel) stress van huiswerk en school. Ook dit is een toename ten opzichte van 2019 (22%). Jongeren van 15 t/m 18 jaar, meisjes en op havo of vwo ervaren vaker stress van huiswerk dan jongens en jongeren op het vmbo.

Heeft de afgelopen 4 weken (heel) veel stress ervaren

Stress

Jongeren ervaren stress op meerdere gebieden. Hieronder staat voor een aantal van deze gebieden hoeveel jongeren in uw gemeente daar stress van ervaren.

Top 5 bronnen van stress in uw gemeente

Voelt zich (zeer) vaak gestrest door school of huiswerk
27%

Voelt zich (zeer) vaak gestrest door wat anderen van hem/haar vinden
15%

Voelt zich (zeer) vaak gestrest door situatie thuis
5%

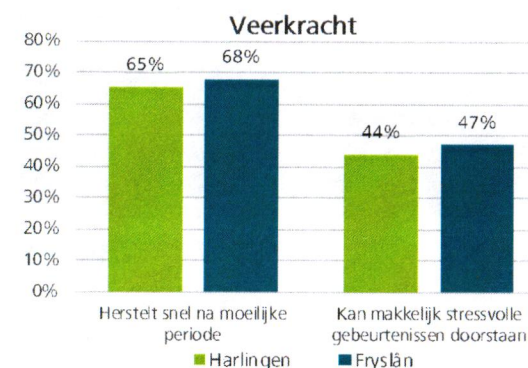
24% Voelt zich (zeer) vaak gestrest door alles wat hij/zij moet doen

Voelt zich (zeer) vaak gestrest door eigen problemen
15%

Veerkracht

Het vergroten van veerkracht is belangrijk om de impact van een stressvolle situatie te beperken. Veerkrachtige jongeren vinden het minder moeilijk om zich door stressvolle gebeurtenissen heen te slaan en veren na een moeilijke periode meestal snel en gemakkelijk weer terug.

Gewicht, bewegen en sporten

De belangrijkste oorzaak van overgewicht is een scheve balans tussen eten en bewegen. Na de basisschool gaan jongeren minder bewegen. Jongeren gaan andere activiteiten uitvoeren zoals huiswerk maken, televisie kijken, gamen en op social media. Uit onderzoek blijkt dat ook slaap gerelateerd is aan overgewicht.

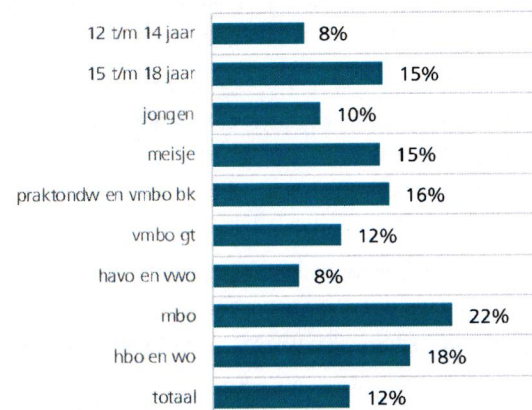
Op basis van het lichaamsgewicht en de lengte van een persoon kan de Body Mass Index (BMI) worden berekend. Bij deze berekening wordt rekening gehouden met het geslacht en de leeftijd van de jongere. Er kan een indeling worden gemaakt in: ondergewicht, normaal gewicht, matig overgewicht en ernstig overgewicht (obesitas).

Overgewicht

In uw gemeente heeft 13% van de jongeren overgewicht: 11% heeft matig overgewicht en 3% heeft ernstig overgewicht. Het percentage overgewicht in Fryslân is 12%.

Overgewicht komt in het algemeen vaker voor bij meisjes, 15-18 jarigen en jongeren op het praktijkonderwijs en vmbo-bk en mbo. Sinds 2016 is het percentage jongeren met overgewicht nagenoeg gelijk.

Heeft overgewicht (BMI ≥ 25)

Voeding

In uw gemeente eet 45% van de jongeren elke dag fruit en 60% elke dag groente. De meerderheid (78%) ontbijt ten minste 5 dagen per week. Steeds minder jongeren drinken per dag twee of meer glazen suikerhoudende drank. In uw gemeente is dit 30%, in Fryslân is dit 28%. In uw gemeente drinkt 59% ten minste twee glazen water per dag, in Fryslân is dit 69%.

Meerderheid jongeren beweegt te weinig

Het advies voor jongeren is om elke dag minimaal één uur te bewegen. Niet alleen sporten bij een club, maar ook bewegen buiten clubverband, zoals skaten, kranten bezorgen of naar school fietsen, telt mee

15% van de jongeren in uw gemeente beweegt dagelijks één uur. In Fryslân is dit 20%. Het percentage jongeren dat dagelijks minstens één uur beweegt, is ten opzichte van 2019 nagenoeg gelijk gebleven.

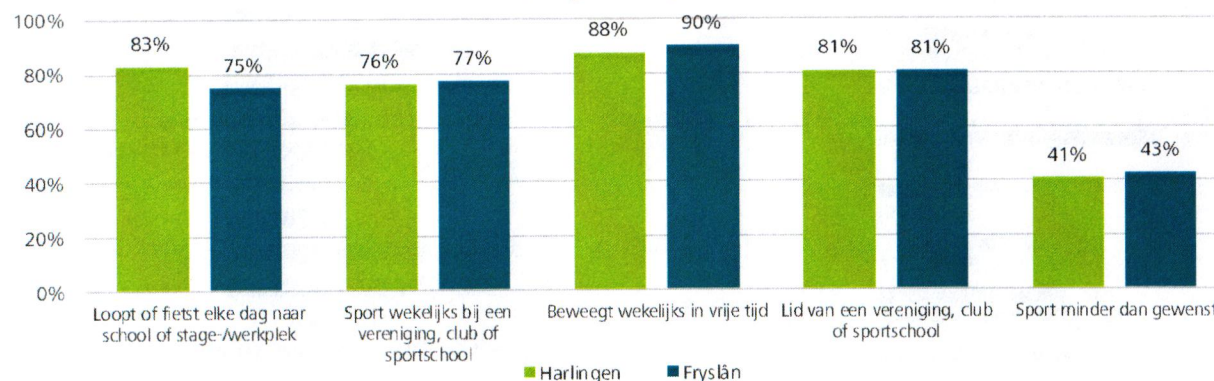
Bewegen en Sporten

Onderstaande grafiek geeft het percentage jongeren in uw gemeente weer voor verschillende beweeg- en sport indicatoren.

De meest genoemde redenen waarom jongeren minder sporten dan gewenst zijn: geen tijd (45%), geen motivatie (27%) en geen gewoonte (23%).

Bewegen en sporten

Alcoholgebruik, roken en drugs

Alcoholgebruik nog steeds hoog

Na een jarenlange daling is het gebruik van tabak, alcohol en cannabis onder jongeren gestabiliseerd. Dit geldt zowel voor het gebruik 'ooit in het leven' als in de afgelopen maand.

NIX18 en Rookvrije Generatie

Op www.nix18.nl en www.rookvrijegeneratie.nl vinden jongeren, hun ouders en beleidsmakers tips die helpen om roken en drinken onder de 18 terug te dringen.

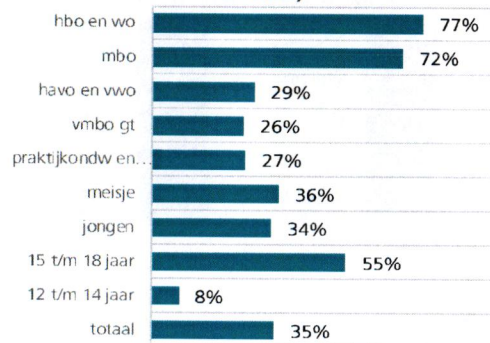
Een gezamenlijke inspanning is nodig om de dalende trend in roken en drinken onder jongeren verder door te zetten.

Alcoholgebruik

15 t/m 18 jarigen en jongeren op het mbo en hbo/wo drinken vaker alcohol dan 12 t/m 14 jarigen en jongeren op het VO. Het aantal jongeren in uw gemeente die de afgelopen 4 weken alcohol heeft gedronken is 39%, in Fryslân is dit 35%. De afgelopen vier jaar is het percentage nagenoeg gelijk gebleven.

Bingedrinken is ook in uw gemeente nog steeds hoog. Zo dronk in uw gemeente 23% van de jongeren 5 drankjes of meer per gelegenheid (laatste 4 weken) en was 23% van de jongeren aangeschoten of dronken. In Fryslân is dit respectievelijk 25% en 23%.

Alcohol gedronken (afgelopen 4 weken)

Roken

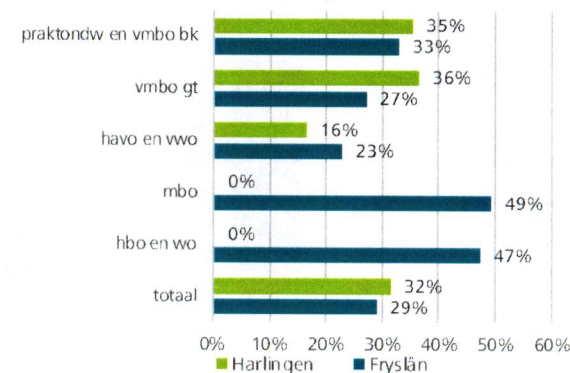
Het roken onder jongeren is nagenoeg stabiel. Jongeren kiezen tegenwoordig ook voor het gebruik van een e-sigaret, oftewel vpen. Voor de jongeren tussen 12 en 16 jaar komen er steeds meer aanwijzingen dat de e-sigaret een opstap is naar de tabakssigaretten. Bovendien, de e-sigaret is schadelijker dan aanvankelijk werd aangenomen.

8% van de jongeren in uw gemeente rookt elke dag, in Fryslân is dit 5%. De afgelopen vier jaar is het percentage dat ooit heeft gerookt (hele sigaret) gelijk gebleven.

Wel neemt het aantal jongeren dat ooit een vape gebruikt heeft toe. Dit percentage lag in 2019 nog op 22%. In 2023 was dit 29% in Fryslân. Meisjes (32%) en de 15-18 jarigen (40%) vpen vaker. Het wekelijks vpen is in Fryslân 5% en het dagelijks vpen 2%.

In huis roken ligt stabiel hoog op 20%, in tegenstelling tot de dalende trend bij de 0-12 jarigen.

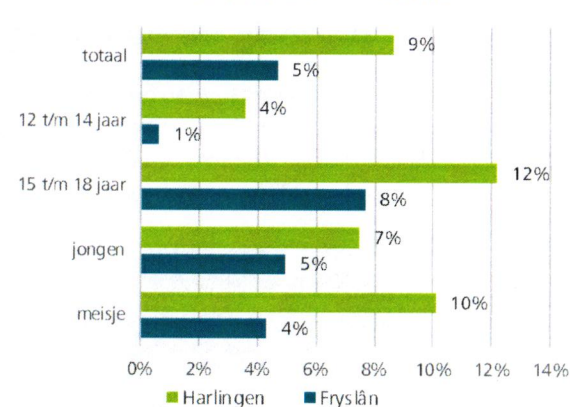
Ooit vape gebruikt

Drugs

In uw gemeenten gebruikte 15% van de jongeren ooit wiet, in Fryslân is dit 12%. Daarnaast gebruikte in uw gemeente 8% ooit lachgas en 7% andere drugs. Het recente lachgasgebruik komt in Fryslân bijna niet meer voor. Het recent wiet gebruik is het hoogste bij de opleidingsniveaus mbo (10%) en hbo/wo (10%).

Wiet laatste 4 weken

Positieve leefomgeving

De laatste jaren is er steeds meer aandacht voor een primaire preventie-aanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, zonder middelengebruik. Deze aanpak richt zich op omgevingsfactoren die het risico op middelengebruik verkleinen (beschermende factoren) en vergroten (risicofactoren).

Op basis van de IJslandse aanpak (in Nederland: 'Opgroeien in Kansrijke Omgeving'- OKO) zijn deze factoren grofweg op te delen in vier domeinen:

- 1 - Gezin
- 2 - Peergroep
- 3 - School
- 4 - Vrije tijd

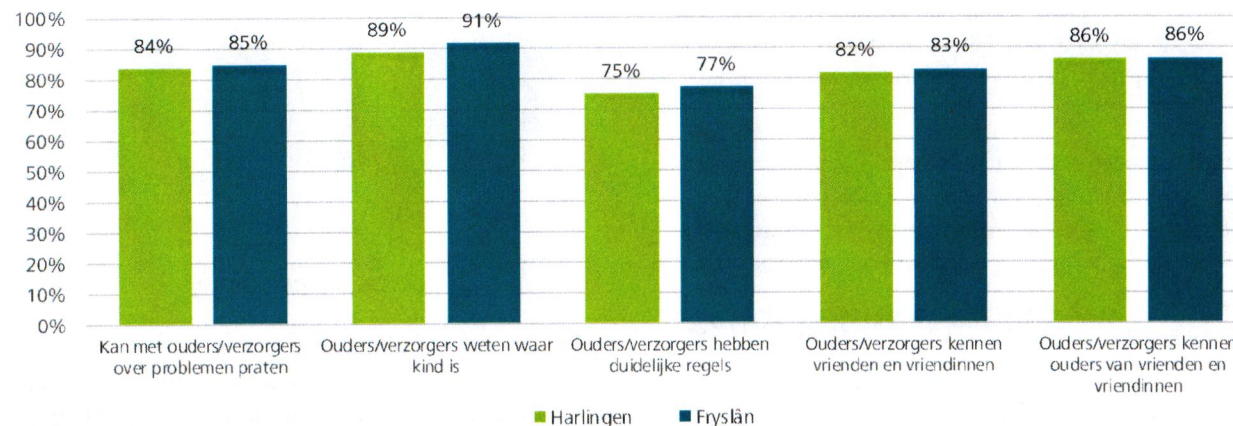
Betrokken ouders

Ouderbetrokkenheid, het stellen van regels en toezicht zijn enkele belangrijke onderwerpen binnen het domein 'gezin'. Ruim vier op de vijf jongeren zegt (heel) gemakkelijk op verschillende gebieden steun van hun ouders te krijgen.

Vrijtijdsbesteding

Zinnige vrijetijdsbesteding is een belangrijke beschermende factor. Tijdens deze activiteiten ontwikkelen ze niet alleen persoonlijke, maar ook sociale vaardigheden. In uw gemeente doet 53% wekelijks buiten schooltijd aan andere georganiseerde activiteiten dan sporten, 36% doet dit meerdere dagen per week.

Ouderbetrokkenheid

Tolerantie ouders

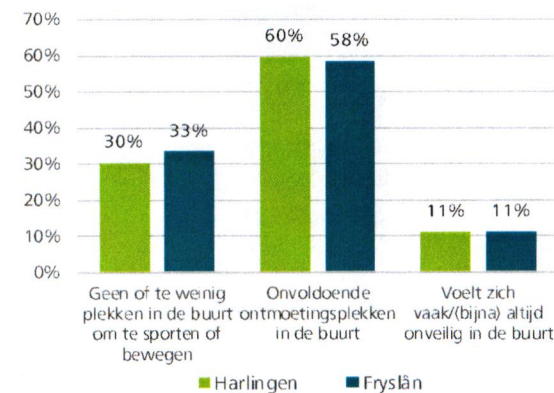
Ouders van jongeren tot 18 jaar zijn nog steeds tolerant ten opzichte van alcoholgebruik bij minderjarige jongeren. 37% van de jongeren in Fryslân geeft aan dat hun ouders het goed vinden dat ze alcohol drinken. 83% van de alcohol drinkende jongeren doet dit thuis.

De buurt

In uw gemeente geeft 60% van de jongeren aan dat er onvoldoende plekken zijn waar ze hun vrienden kunnen ontmoeten. Daarbij geeft 30% van de jongeren aan dat er geen of te weinig plekken zijn om te sporten of te bewegen. 11% van de jongeren voelt zich vaak tot (bijna) altijd onveilig in de buurt.

Leefbaarheid in de buurt

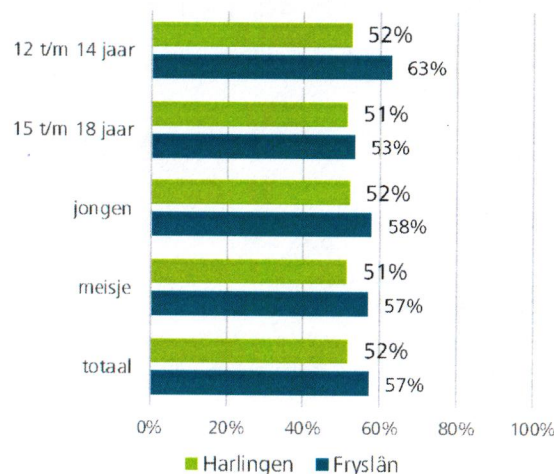
Schoolomgeving

Jongeren brengen een groot deel van hun tijd op school door. Leerlingen moeten met plezier naar school kunnen gaan en zich er veilig voelen zodat zij binnen een veilige omgeving en gezond schoolklimaat kunnen leren en presteren. De schoolomgeving is daarom een van de vier domeinen van een positieve leefomgeving.

Schoolbeleving

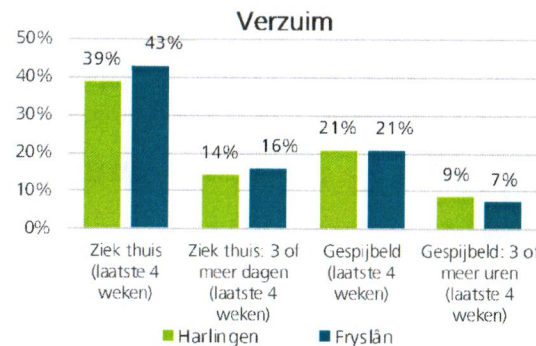
52% van de jongeren in uw gemeente geeft aan het (hartstikke) leuk te vinden op school. In Fryslân is dit 57%.

Vindt het (hartstikke) leuk op school

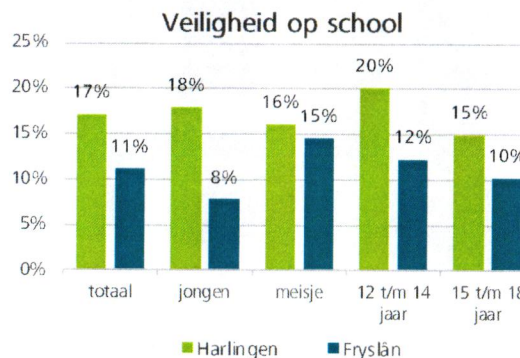
Verzuim

In uw gemeente is 14% van de jongeren in de laatste 4 weken 3 of meer dagen ziek thuis geweest. 9% van de jongeren in uw gemeente heeft de laatste 4 weken 3 of meer uren gespijbeld.

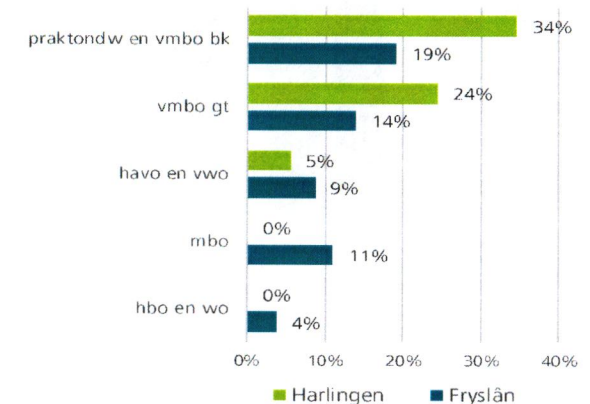
Veiligheid op school

In uw gemeente voelen jongeren zich over het algemeen veilig op school. 17% van de jongeren in uw gemeente voelt zich vaak tot (bijna) altijd onveilig op school of op stage. Meisjes voelen zich vaker onveilig op school/stage dan jongens.

Er zijn grote verschillen in veiligheidsbeleving als er gekeken wordt naar schoolniveau. Jongeren op het praktijkonderwijs of vmbo-bk voelen zich het vaakst onveilig op school/stage. Het aantal jongeren dat zich onveilig voelt op school is de afgelopen 4 jaar toegenomen van 8% in 2019 naar 11% in 2023.

Veiligheid en schoolniveau

Schoolklimaat en Pesten

Jongeren die worden gepest op school hebben ook een hoger verzuim wegens ziekte. Van de jongeren die meerdere keren per week gepest worden was 23% drie of meer dagen ziek thuis. Bij de jongeren die niet of soms gepest worden is dit 15%.

Van de jongeren die niet gepest worden, voelt 7% zich onveilig op school. Bij de groep jongeren die wel gepest worden, voelt 31% zich onveilig op school.

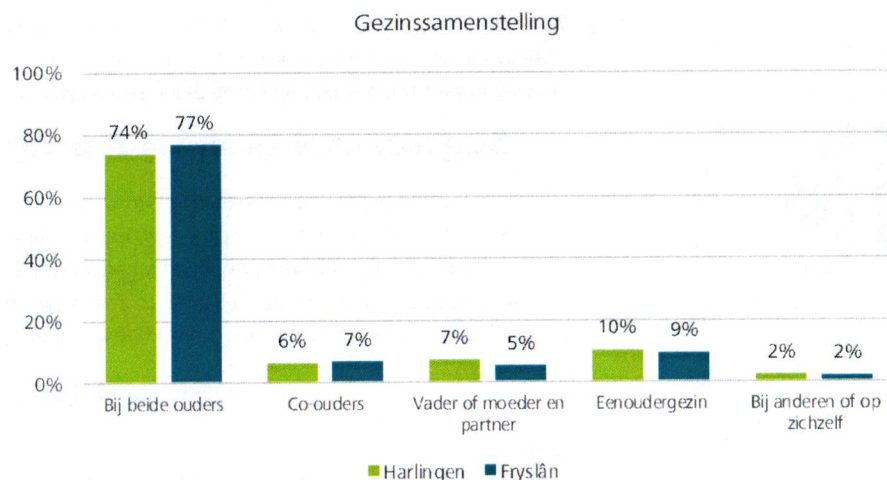
Gezinssituatie

Van gezinnen die moeite hebben met rondkomen en eenoudergezinnen wordt veel veerkracht en improvisatie gevraagd. Lidmaatschap van (sport)clubs en het kopen van gezonde voeding zijn dan niet altijd vanzelfsprekend. Geldzorgen kunnen leiden tot stress binnen het hele gezin.

Uit [onderzoek van het NCI](#) blijkt dat kinderen die opgroeien in eenoudergezinnen vaker emotionele en gedragsproblemen ontwikkelen dan hun leeftijdsgenoten in tweeoudergezinnen.

Gezinssamenstelling

De meeste kinderen groeien op in een gezin met twee ouders. Steeds meer kinderen groeien op in een samengesteld gezin of een gezin met één ouder.

Ingrijpende levensgebeurtenissen

Het merendeel van de jongeren dat een ingrijpende gebeurtenis meemaakt, is veerkrachtig genoeg om, met hulp van belangrijke anderen, na een korte periode de draad van het leven weer op te pakken. Bij een klein deel van de jongeren lukt het niet om de gebeurtenissen te verwerken.

Ingrijpende gebeurtenissen bij jongeren in uw gemeente:

Scheiding ouders: 22%

Getuige geweest van
huiselijk geweld: 12%

Regelmatig ruzie tussen
ouders onderling: 35%

Ziek of verslaafd gezinslid
(jonge mantelzorger): 18%

Onveilig voelen

In een veilig gezin is een volwassene aanwezig die kinderen voorziet in basale fysieke en emotionele behoeften, die beschermt tegen gevaar en die daarin continuïteit en voorspelbaarheid biedt. Zo wordt een positief leefklimaat geboden en kunnen kinderen gezond en veilig opgroeien.

6% van de jongeren in uw gemeente geeft aan zich thuis vaak tot (bijna) altijd onveilig te voelen. In Fryslân is dit 5%.

Moeite met rondkomen

In uw gemeente ervaart 5% van de jongeren moeite om rond te komen thuis. In Fryslân is dit 6%. Ten opzichte van 2019 is het percentage gezinnen dat moeite heeft met rondkomen gelijk gebleven.

Achtergrond kenmerken

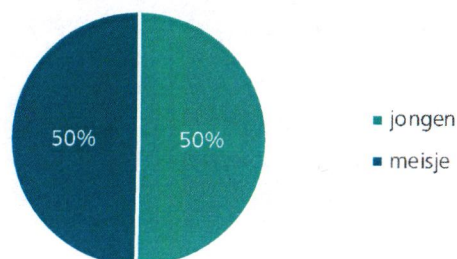
Deelnemers

Voor het begrip van de onderzoeksresultaten is het goed om te weten wie er hebben meegedaan aan het onderzoek. In uw gemeente deden 221 jongeren mee aan de Jeugdmonitor GGD Fryslân 2023. Dit is een respons van 27%. Het responspercentage voor Fryslân is 29%.

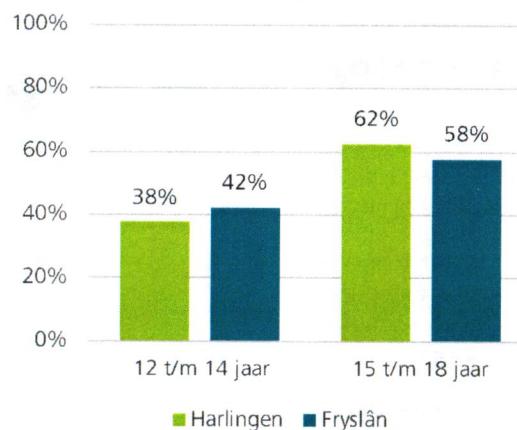
Gender en Leeftijdverdeling

Onderstaande figuren geven de ongewogen verdeling weer per gender en leeftijdsgroep voor Fryslân en uw gemeente. Bij de berekening van een percentage wordt dit gewogen op basis van de verdeling in de bevolking van uw gemeente. Hierdoor tellen de genderverdeling en de leeftijdsgroepen in de juiste verhouding mee. Een klein deel van hen identificeert zich niet als jongen of meisje (1%). Wegens te lage aantallen wordt deze groep niet apart weergegeven.

Gender deelnemers

Leeftijdverdeling deelnemers

Opleidingsniveau

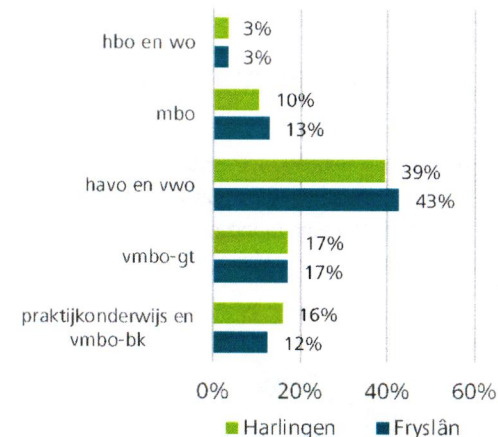
Een van de kenmerken die iets zegt over de sociaaleconomische positie van de respondenten, is het opleidingsniveau. Dit kenmerk laat regelmatig een verband zien met gezondheidsuitkomsten.

Het opleidingsniveau is gemeten door te vragen naar de huidige opleiding

- Praktijkonderwijs
- Vmbo -bk
- Vmbo -gt
- Havo
- Vwo
- Mbo
- Hbo, wo

In onderstaande tabel is te zien wat de verdeling is van het opleidingsniveau van de deelnemers, zowel voor uw gemeente als van Fryslân.

Opleidingsniveau deelnemers

Het aantal deelnemende jongeren dat aangeeft havo/vwo te volgen, ligt iets hoger dan in de Friese bevolking het geval is. Over het algemeen scoren deze jongeren iets positiever op de verschillende gezondheidsindicatoren.

Kernboodschappen

De mentale gezondheid van jongeren staat onder druk

- Jongeren zijn minder vaak gelukkig (van 87% in 2019 naar 81% in 2023).
- Meer jongeren met stress, vooral door huiswerk en alles wat ze moeten doen (van 22% en 20% in 2019 naar 28% en 27% in 2023).
- Er zijn meer jongeren (met name meisjes) met psychische klachten (van 16% in 2019 naar 24% in 2023).
- Meer jongeren met suïcidegedachten (van 17% in 2019 naar 22% in 2023).

De mentale gezondheid van de Friese jongeren staat onder druk. Verschillende oorzaken, zoals een veranderd maatschappelijk landschap, sociale media, hoge werk- en schooldruk, maken dat jongeren steeds kwetsbaarder worden. Vooral in de periode van 15 tot en met 25 jaar is het belangrijk om extra aandacht te besteden aan de factoren die kwetsbaarheid vergroten¹.

De voedingsgewoonten zijn verbeterd

- Meer jongeren eten fruit (van 32% in 2019 naar 43% in 2023).
- Meer jongeren eten groente (van 44% in 2019 naar 66% in 2023).
- Minder jongeren drinken dagelijks suikerhoudende dranken (van 35% in 2019 naar 28% in 2023).

De afgelopen jaren is er door gemeenten en GGD stevig ingezet op een gezonde leefstijl. Jongeren en hun ouders zijn zich steeds bewuster van hun eetpatroon en het effect van voedsel op gezondheid.

Te weinig jongeren voldoen aan de beweegadvies

- Nog steeds haalt slechts 1 op de 5 jongeren het beweegadvies (van 19% in 2019 naar 20% in 2023).

Bij de overgang naar de puberteit neemt het aantal jongeren dat sport en beweegt af. Jongeren vinden buitenspelen niet cool, sporten niet vanzelfsprekend en andere activiteiten krijgen prioriteit, zoals huiswerk en bijbaantjes².

¹ Hedendaagse jongeren hebben vaker mentale aandoeningen dan hun ouders op dezelfde leeftijd. Hoe komt dat? | FOS Wetenschap

² <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/jongeren-die-stoppen-met-sport-weer-activeren-op-deze-manier-krijg-je-dat-voor-elkaar-zegt-bewegingsexpert/>

Blijvende aandacht voor schoolomgeving

- Jongeren worden vaker op school gepest (van 10% in 2019 naar 17% in 2023).
- Jongeren voelen zich vaker onveilig op school (van 8% in 2019 naar 11% in 2023).
- Jongeren zijn vaker drie of meer dagen thuis wegens ziekte (van 10% in 2019 naar 16% in 2023).

De afgelopen jaren is pesten toegenomen. Jongeren die gepest worden op school voelen zich vaker onveilig en blijven vaker thuis. Cyberpesten vindt ook buiten schooltijden plaats, dit kan 24 uur per dag gebeuren. Jongeren die gepest worden hebben een groter risico om mentale problemen te ontwikkelen, de gevolgen van pesten kunnen zich soms pas vele jaren later uiten.

Alcoholgebruik nog steeds hoog onder minderjarigen

- 35% van de jongeren heeft de afgelopen 4 weken voorafgaande aan het onderzoek alcohol gedronken (12 t/m 18 jaar).
- Tolerante ouders: meer dan 1/3 van de jongeren die alcohol drinkt, geeft aan dat hun ouders het goed vinden dat ze alcohol drinken (12 t/m 17 jaar).
- Alcohol wordt vaak thuis gedronken: 83% van de jongeren die alcohol drinkt, doet dit thuis (12 t/m 17 jaar).

Nix18 is nog steeds niet volledig geaccepteerd als de sociale norm, een groot deel van de ouders vindt het goed dat hun minderjarige kind alcohol drinkt en alcohol wordt nog steeds vaak door jongeren thuis gedronken.

Roken is nog steeds stabiel onder jongeren en vaperen is fors toegenomen

- 25% van de jongeren heeft ooit gerookt en 5% rookt dagelijks.
- Meer jongeren hebben ooit een vape gebruikt (van 22% in 2019 naar 29% in 2023). Het proberen van een vape lijkt op dit moment populairder dan het proberen van een tabakssigaret.
- Bij 20% van de jongeren wordt in huis gerookt, dit is stabiel hoog. De dalende trend die te zien is bij 0 t/m 12 jarigen (5% in 2018 naar 3% in 2022) blijft uit.

Zowel de toegenomen populariteit van de vape, het gecombineerde gebruik van een vape met roken van tabak en het in huis roken, vraagt om blijvende aandacht voor de rookvrije generatie.